jako jednotlivé dílo jen neurčitě a mnohoznačně představuje hierarchii danou sémantickým gestem; stejně jako při rekonstrukci tohoto gesta musíme přihlédnout i k jiným dílům, je třeba i při rekonstrukci psychické hierarchie — máme-li dojít k výsledkům jednoznačným — rozmnožit materiál o jiné duševní projevy. Podobným způsobem lze zjišťovat básníkův světový názor, sociální zařazení, hospodářské poměry atd. Za všemi těmito daty, která jsou vesměs hierarchiemi různých vztahů, lze hledat hierarchii další: básníka jako osobnost. Odtud by bylo možno postupovat dále k sociologické analýze doby, do které dílo vstupuje, a zjišťovat jejich vzájemný vztah atd.

Jiný trs problémů, k němuž lze postupovat podobným způsobem, tvoří literární celky vyšší než souborné dílo básníka. Na rozdíl od předchozího postupu, zjišťujícího heteronomní vztahy díla, zůstává postup k vyšším literárním celkům plně ve sféře imanence. Tak za hierarchií danou sémantickým gestem lze hledat hierarchii určující ráz literární skupiny, do níž básník náleží, za ní pak se objevuje hierarchie charakterizující příslušné literární období a konečně hierarchie, která je společná celé národní literatuře.[9]

Od každé z těchto hierarchií lze ovšem zase postupovat ve směru heteronomie, ovšem heteronomie v různém smyslu. Tak lze např. za hierarchií jistého období národní literatury hledat hierarchii téhož období v několika literaturách příbuzných (např. slovanských), popřípadě v literatuře světové; to je heteronomie toliko z hlediska dané národní literatury, ale imanence z hlediska literatury vůbec. Jindy lze hierarchii jistého období srovnávat s hierarchií téhož období v uměních jiných a konečně lze od vyšších literárních celků postupovat k hierarchiím určujícím generaci, národ atp.

Konečně třetí trs problémů, k němuž lze podobným způsobem postupovat, tvoří problematika druhového rozlišení básnictví. V tomto případě nebude ovšem východiskem rozboru sémantické gesto, nýbrž hierarchie jednotlivého díla, popřípadě hierarchie

9) Poněkud jiná cesta k vyšším literárním celkům byla nedávno ukázána F. Vodičkou v studii „Literárně historické studium ohlasu literárních děl" (*Slovo a slovesnost* VII, 1941, s. 130nn): jde zde o zjišťování hierarchie, kterou tvoří celá díla (nikoli jejich složky jako v našem případě); podrobnější rozbor by asi ukázal, že i zde hraje roli ona hierarchie, o kterou jde nám. Hierarchie celých děl vzniká pravděpodobně právě na jejím podkladě.

spojující různá díla daného básníka, která náleží k témuž druhu, protože sémantické gesto sjednocuje celé dílo, v němž je zpravidla zastoupeno druhů několik. Různé hierarchie, za nimiž bude druhová hierarchie vyhledávána, budeme srovnávat bez ohledu na jejich historické zařazení, podobně jako jsou při rekonstrukci sémantického gesta srovnávány složky z různých děl bez ohledu na dobu jejich vzniku. — Konkrétní postup studie se přidrží postupu běžného při strukturním rozboru literárních děl a vyjde tudíž od jazyka a skončí u tématu; v závěru studie pak bude učiněn pokus o naznačení filosofického aspektu druhového rozlišení básnictví a zařazení tohoto problému do širší filosofické problematiky.

Jak je vidět z toho, co zde bylo řečeno, opírá se tato studie z největší části o metody již vypracované. Samostatná po metodologické stránce je v ní jen snaha osvětlit co nejpřesněji noetický smysl jednotlivých metod. Tato snaha má být příspěvkem k filosofickému systému, který pozvolna vyrůstá z poznatků moderní vědy a tímto svým východištěm slibuje překonat nezdravou propast, která již po dlouhou dobu čím dál více odděluje běžné lidské názory, vznikající a uplatňující se v praktickém styku s realitou, od filosofických pojetí, vznikajících ponejvíce abstraktní spekulací a završujících se v systémy na základě logických dedukcí bez kontroly, do jaké míry je jimi vystihována realita. Tento stav lze, myslím, plným právem nazvat krizí filosofie, neboť filosofie se zde vzdaluje svého nejvlastnějšího úkolu: ustavičně prohlubovat orientaci člověka v zdánlivé chaotičnosti dění, do něhož je svým životem a jednáním zapojen. Autorovi této studie má pak vysledování noetického smyslu jednotlivých metod umožnit přenést do jiných vědních oborů metodologickou výzbroj, kterou nabyl při studiu estetiky a za niž je zavázán nesmírným díkem univ. prof. dru J. Mukařovskému.

Děkuji také L. Čivrnému za laskavé přeložení cizojazyčných citátů z dramat, která buď nejsou do češtiny přeložena, nebo jsou přeložena tak, že těchto překladů nebylo možno použít.